

LETNIK II., ŠTEVILKA 2

4

Ž A L S K I F I L A T E L I S T

*Pismo iz Gradca v Novo Celje,
poslano Petru Hörnesu, oskrbniku posestva, 8. julija 1865.*

November 2024

Urednikova beseda

Končuje se še eno uspešno leto delovanja našega društva. Po poletnem zatišju je bila jesen spet zelo aktivna. Tradicionalno dobro sodelujemo s sosedi Celjani in pomagali smo pri postavitvah več razstav avtorja Toneta Petka, kar je že nekaj let naša stalnica. Na razstavi v Trbovljah smo prikazali kar za 40 vitrin razgledničnih eksponatov, uspešni pa smo bili tudi na tekmovalnih razstavah. Ob jubileju, 60-letnici mesta Žalec, smo se aktivno vključili v priprave za praznovanje, oktobra pa pripravili nov Domoznanski večer. Delček naših aktivnosti vam predstavljamo v tej številki našega glasila.

Vaš urednik Veni Ferant

Jesenske aktivnosti v društvu

10. 9. 2024 – V avli Doma II. Slovenskega tabora v Žalcu smo postavili razstavo "60 let mesta Žalec" na 13 avtorskih plakatih. Razstava je bila na ogled do konca meseca septembra, v novembru pa še v Splošni knjižnici Žalec. Besedilo je prispevala Karmen Kreže, fotografije in oblikovanje plakatov pa Veni Ferant.

30. 9. 2024 – Sodelovali smo na slavnostni seji Mestne skupnosti Žalec ob predstavitvi knjige "60 let mesta Žalec", za katero je Veni Ferant prispeval večino (okoli 250) fotografij.

6. 11. 2024 smo skupaj s člani FNK Celje postavili filatelistično razstavo Toneta Petka (*Kulinarika*) v Šmartnem v Rožni dolini ob tamkajšnjem krajevnem prazniku.

Sodelovanje na razstava

Del naših vsakoletnih aktivnosti je tudi udeležba na različnih filatelističnih razstava. Teh je več vrst. Skupaj s Celjani pomagamo pri razstava, ki jih Tone Petek pripravlja za promocijo filatelije, z našimi eksponati pa se udeležujemo tudi tekmovalnih razstav.

13. – 15. 9. 2024 – Razstava Alpe-Jadran Filatelija (AJF) je bila tokrat v mestu Amberg na Bavarskem. Naši dosežki na tej razstavi: mladinski eksponat filatelističnega krožka na I. OŠ Žalec (*Učna pot okoli jame Pekel*) je prejel 73 točk in veliko srebrno medaljo, eksponat razglednic Venija Feranta (*Pozdrav iz Celja*) pa 81 točk in veliko pozlačeno medaljo. **Medalja** za člane: posebna steklenica vina silvanec (*na sliki desno spodaj*).

27. 9. 2024 – V Dijaškem domu v Celju smo postavili filatelistično razstavo Toneta Petka (*Nogomet*) od odprtju nogometnega igrišča z umetno travo. Pospravili smo jo 8. 10.

30. 9. 2024 – Dopoldan smo v Trbovlje odpeljali za 30 razstavnih vitrin (skupno 480 razstavnih listov!) gradiva naših zbirk razglednic, kjer smo nato pomagali organizatorju pri pripravi celotne razstave. Od skupaj 104 vitrin je bilo 30 zapolnjenih z našimi zbirkami. Naslednji dan (torek, 1. 10. 2024) pa smo se udeležili tudi odprtja in ogleda razstave. Po eksponate pa smo šli 14. 10. 2024.

**RAZSTAVE
RZGLEDNIC
DELAVSKI DOM
TRBOVLJE
1.-12.10.2024**

BALKANFILA 2024

Veslko Guštin je bil na FZS izbran za komisarja na filatelistični razstavi skupine BALKANFILA, ki je tokrat potekala v grškem Solunu. Na to lepo mesto me vežejo še lepši spomini, saj sem se kot 21-letni mladenič tja (in še malce naprej na Halkidike) odpravil leta 1976. Takrat sva se na pot preko Jugoslavije odpravila z bratrancem, ki je malo prej kupil svoj prvi avto – citroenovega spačka. Domov sva se vračala preko Makedonije, Kosova, Črne Gore in po celotni takratni jugoslovanski obali, kar je bil za tiste čase kar podvig. Nepozabno.

Tokrat pa je komisar v Solun odnesel moj razglednični eksponat o avtorjih razglednic Mont St.-Michela, ki je letos aprila prejel zlato medaljo na svetovni razstavi v Bolgariji. Zato me je seveda zanimalo, kako bodo sodniki tokrat ocenili moj eksponat.

Komisar je udeležencem kmalu poslal rezultate žirije. Moj razglednični eksponat je prejel **91 točk**, kar je pri tem rangu razstav prineslo **veliko zlato medaljo** (85-89 točk prinaša zlato, 90 in več točk pa veliko zlato medaljo). Tako je ta eksponat prejel še točko več kot spomladi na svetovni razstavi v Bolgariji. Očitno je, da tudi ta eksponat sodi v sam svetovni vrh razstavne filatelije. Morda spodbuda še za koga, da se loti podobnih aktivnosti. Od 22 eksponatov je samo eden dosegel več točk (Vladimir Popović iz Srbije je prejel za eksponat o Hercegovnem fantastičnih 96 točk!).

Prva vitina eksponata na razstavi BALKANFILA 2024 v Solunu. Foto: Bernard Pavlinović, Sarajevo.

Zbiramo poštne žige Prebolda, Šempetra v Savinjski dolini in seveda tudi Žalca.

Za krožek na OŠ Prebold zbiramo vse, povezano s Pošto **Prebold** (poštne žige vseh obdobij, razglednice, fotografije, ...). Podobno tudi za raziskavo zgodovine Pošte **Šempeter** v Savinjski dolini.

Vsem pa seveda en SREČNO 2025! Urednik

Domoznanski večer 2024

7. 10. 2024 – V prostorih Občinske knjižnice Žalec smo s tamkajšnjim domoznanskim oddelkom pripravili razstavo v okviru *Utripa domoznanstva* iz ciklusa *“Po sledeh zaprašenih žalskih pisem”*. Odprtju razstave je sledilo enourno predavanje avtorja razstave Venija Feranta, ki je navzočim na novih 5 avtorskih plakatih predstavil nekaj zanimivih žalskih osebnosti (župnik Peter Hörnes, slikar Dore Klemenčič Maj, žalski župnik Anton Veternik, živinozdravnik Janez Fischer). To je nadaljevanje serije plakatov, katerih prvih 5 je predstavil javnosti že leta 2018 in so bili kot uvod predstavljeni tudi na tej razstavi. Se bo pa ta serija plakatov še nadaljevala v prihodnjih letih. Plakati so po koncu razstave ostali v lasti Domoznanskega oddelka Medobčinske splošne knjižnice Žalec (kot tudi vsi predhodni plakati z ostalih predstavitev, ki jih je sedaj že preko 110).

Karmen Kreže je v uvodu pozdravila obiskovalce, avtor razstave pa je najprej predstavil Jurija Petra Hörnesa (več o njem pa v nadaljevanju našega glasila). Foto: Nataša Ferant.

Obiskovalcem je v uvodnem delu predstavil dosežke FD Žalec v letošnjem letu, potem pa je ob pomoči 108 slik na novem velikem ekranu žalske knjižnice prikazal tiste najpomembnejše podatke, ki jih je izbrskal v večletnem raziskovanju oseb, povezanih s poštnimi pošiljkami, na katerih je tudi poštni žig Žalca.

Za nekatere osebe, predstavljene do sedaj, je zbral na enem mestu veliko zanimivih podatkov, ki bodo kdaj pozneje uporabni tudi za tiste, ki jih zanima zgodovina Žalca.

Obiskovalci so z zanimanjem prisluhnili avtorju razstave, potem so si pa lahko ogledali še razstavo in pokramljali po koncu prireditve ob prigrizku, ki ga je prispeval Gregor Audič.

Razstava je bila odprta do 16. oktobra 2024, ko jo je obiskala tudi novinarska ekipa NT&RC in z avtorjem naredila intervju za časopis *Novi tednik* (celostranska objava članka). Prav tako je oktobrska številka *Utripa Savinjske doline* objavila prispevek s fotografijo o omenjeni razstavi. Prihodnje leto pa lahko spet pričakujemo kaj novega.

Časopisi o nas

Časopisi so konec oktobra 2024 objavili novico, da je član našega društva, dr. Bojan Himmelreich, prejel Aškerčevo priznanje, ki mu ga je podelilo Arhivsko društvo Slovenije. Nagrajencu seveda čestitamo tudi člani FD Žalec.

Bojan Himmelreich iz Zgodovinskega arhiva Celje prejel posebno nagrado

Celje se lahko pohvali z dobitnikom Aškerčevega priznanja, ki ga je letos oktobra podelilo Arhivsko društvo Slovenije. To namreč biennialno podeljuje Aškerčevo nagrado za razstavo in monografijo 'Je bilo v Celju dovojen most' in razstavo 'Eliška' arhivu Celje. S tem je njegova želja po delu z arhivskim gradivom dobila nov zagon, tovrstno delo pa je vseskozi lahko po eni strani bolj povezal z delom z utvarjanci in uporabniki arhivskega gradiva ter po drugi strani tudi z raziskovanjem zgodovine. Dobitnica Aškerčeve nagrade za življenjsko delo je letos posadla Aleksandra Povšič, gost iz Pokrajinskega arhiva Gorič, prejemniki dr. Aškerčevega priznanja pa na sedmih zaposlenih iz Republike Slovenije, ki so je prejeli za izdajo vira in Albin Štrajdič, Dnevnik (1941-1946), (MH)

Dr. Bojan Himmelreich iz Zgodovinskega arhiva Celje je prejel Aškerčevo priznanje, ki je ena od osrednjih stanovskih nagrad za arhivsko dejavnost v Sloveniji. Foto: Zgodovinski arhiv Celje

Aškerčevo priznanje dr. Bojanu Himmelreichu

Arhivski svetnik v Zgodovinskem arhivu Celje dr. Bojan Himmelreich je prejel Aškerčevega priznanja, ena od osrednjih stanovskih nagrad, ki jo Arhivsko društvo Slovenije podeljuje za arhivsko delovanje in družbo. Himmelreich je prejel priznanje za razstavo in monografijo 'Je bilo v Celju dovojen most' in razstavo 'Eliška' ter v arhivu in muzejski prostor in razstavo 'Eliška' s tem za pomenen prispevek k popularizaciji arhivskega in arhivsko dejavnosti. Oba razstava sta s svojo raziskovalno in izobraževalno vsebino prispevali k raziskovanju zgodovine in k raziskovanju arhivskega gradiva. Himmelreich je prejel priznanje za razstavo in monografijo 'Je bilo v Celju dovojen most' in razstavo 'Eliška' s tem za pomenen prispevek k popularizaciji arhivskega in arhivsko dejavnosti. Oba razstava sta s svojo raziskovalno in izobraževalno vsebino prispevali k raziskovanju zgodovine in k raziskovanju arhivskega gradiva.

Arhivski svetnik v Zgodovinskem arhivu Celje dr. Bojan Himmelreich je prejel Aškerčevega priznanja, ena od osrednjih stanovskih nagrad, ki jo Arhivsko društvo Slovenije podeljuje za arhivsko delovanje in družbo.

Arhivsko društvo Slovenije podeljuje Aškerčevo priznanje za življenjsko delo in za razstavo in monografijo 'Je bilo v Celju dovojen most' in razstavo 'Eliška' arhivu Celje. S tem je njegova želja po delu z arhivskim gradivom dobila nov zagon, tovrstno delo pa je vseskozi lahko po eni strani bolj povezal z delom z utvarjanci in uporabniki arhivskega gradiva ter po drugi strani tudi z raziskovanjem zgodovine. Dobitnica Aškerčeve nagrade za življenjsko delo je letos posadla Aleksandra Povšič, gost iz Pokrajinskega arhiva Gorič, prejemniki dr. Aškerčevega priznanja pa na sedmih zaposlenih iz Republike Slovenije, ki so je prejeli za izdajo vira in Albin Štrajdič, Dnevnik (1941-1946), (MH)

Zgoraj članek v časopisu CELJAN, levo izrezek iz Novega tednika. Tudi spodnji izrezek je iz Novega tednika.

Kaj vse se skriva v zaprašenih žalskih pismih?

Spodaj pa še izrezek iz Utripa Savinjske doline.

26 NAŠA DEDIŠČINA
Skrivnost zaprašenih
Po sledih zaprašenih žalskih pism se je na razstavi »sprebr Veni Ferant, član FD Žalec.
V organizaciji Medkulturne uprave občine Žalec in Filatelističnega društva Žalec se v okviru projekta Utripa Savinjske doline 2. oktobra v prostorih žalske knjižnice odprla razstava pism iz zaprašenih pisarniških pism. To razstavo bodo zaprli 2. oktobra v prostorih žalske knjižnice. Razstavo bodo zaprli 2. oktobra v prostorih žalske knjižnice.

Filatelija in domoznanstvo

Danes vam predstavljam najstarejše do sedaj poznano pismo iz mojega arhiva, na katerem je poštni žig Žalca z datumom 10. julij 1865, dobre štiri mesece po odprtju Pošte Žalec (odprte 16. marca 1865), za njim pa se vsekakor skriva zanimiva zgodba. Na ovitku našega glasila lahko vidite, v kakšni obliki je pismo prispelo iz Gradca v Novo Celje.

Takole je potem izgledalo pismo, preposlano iz Žalca 10. julija 1865 v Hersberg (Meersburg).

Pismo je bilo poslano iz Gradca 8. julija 1865. Naslovljeno je bilo na Petra Hörnesa v Novo Celje. Desetletje prej je ta dvorec kupil knez Salm iz dvorca Hersberg v kraju Immenstaad ob Bodenskem jezeru. Ker pa je med tem Hörnes že zapustil Novo Celje in odpotoval domov v kraj Meersburg ob Bodenskem jezeru, so na pismu prečrtali stari naslov in dopisali novega. Pismo so oddali na najbližji Pošti (Žalec), kjer so plačali tudi poštnino, saj je pismo potovalo naprej v drugo državo, kar dokazuje poštna znamka s poštnim žigom Žalca (10. 7.) ter različni poštni žigi na drugi strani te pisemske ovojnice. Žal mi je vsebina tega pisma zaenkrat še nepoznana.

Za filatelistično raziskovanje je pismo prav gotovo izredno zanimivo, saj nam na osnovi vseh ostalih poštnih žigov kaže, kako je takrat pismo potovalo do naslovnika. Iz Žalca (žig 10. julij) je pismo s kočijo potovalo v Celje (pravokotni poštni žig Celja, 10. julij), od tam pa z vlakom v Maribor (žig Maribora, 10. julij). Iz Maribora pa je najbrž odpotovalo do Nemčije (*predvidevam, da v München*), pa nadaljevalo do Bodenskega jezera in prispelo v kraj Meersburg 15. julija 1865 (žig Meersburg, 15. julij ter pripis „*Poste restante*“ – t. j. ko prejemnik pošiljko osebno prevzame na naslovni pošti).

Kdo je bil ta človek, na katerega je bilo naslovljeno to pismo? Počasi sem odkrival podatke. Pošiljatelj je napačno napisal priimek Hoermes (pravilno je namreč Hörnes, zato sem sprva iska napačno osebo. Ko pa mi je Uroš Govek, poznavalec Novega Celja, razkril, da bi to lahko bil Jurij Peter Hörnes, so se zadeve začele sestavljati v zanimivo zgodbo.

Franc Ksaver Lukman je objavil kratek življenjepis, jaz pa sem skušal najti še kak podatek več. Gremo po vrsti. Rodil se je 19. julija 1826 v Karlstadu. Šele 30 let pozneje najdemo prvi zapis v takratnem časopisu. Takratni „*Abendblatt zur Neuen Münchener Zeitung*“, št. 247, 15. oktober 1856, stran 1618, je objavil tole:

6593. Povabilo upnikom.

Morebitne terjatve do tukajšnjega študenta teologije Petra Hörnesa, ki se želi izseliti v Veliko vojvodstvo Baden, je treba prijaviti in dokazati tukaj v petek, 31. tekočega meseca, ob 9. uri zjutraj, da bi se izognili poznejšemu neupoštevanju. Karlstadt, 8. oktober 1856.

Kraljevo okrožno sodišče Karlstadt.

E.N. 100. Kraljevi okrožni sodnik: Büttner.

V povezavi s to novico sem odkril tudi, da imajo v *Državnem arhivu Freiburg* shranjenih 11 strani, povezanih z odhodom takratnega študenta teologije na študij v Freiburg (*Prošnja študenta teologije Petra Hörnesa iz Karlstadta, Kraljevina Württemberg, za civilni sprejem v skupnost Littenweiler* (del mesta Freiburg) za sprejem v semenišče.

Preko različnih virov (objave v knjigah) sem rekonstruiral časovnico Petra Hörnesa:

1826 – Rodil se je 19. julija 1826 v Karlstadu.

1856 – Peter Hörnes je zaprosil za sprejem v semenišče Littenweiller v Freiburgu.

1859-1863 – Kot duhovnik v kraju Kippenhausen ob Bodenskem jezeru.

1863-1864 – Kot kaplan v kraju Markdorf (s. od Immenstaada ob Bodenskem jezeru).

1865-1866 – Kot kaplan v Hersbergu (ob Bodenskem jezeru).

1867-1870 – Kot kaplan v kraju Kippenhausen.

1873 – Omenjen kot dvorni kaplan v Hersbergu.

1874-1889 – Preselijo ga v kraj Möggingen, kjer ostane in deluje do smrti 21. 12. 1889.

In zakaj je ta človek tako povezan z našo dolino? Nedvomno je zaslužen za to, da so na posestvu kneza Salma, ki je kupil dvorec v Novem Celju leta 1854, na predlog Hörnesa posadili sadike hmelja in s tem podali temelje za hmeljarstvo v naši dolini. Prav Peter Hörnes je podučil Josefa Bilgerja, vrtnarja na Salmovem posestvu v Hersbergu ob Bodenskem jezeru, kako ravnati s hmeljem, ter ga poslal v Novo Celje z nalogo, da tam vpelje hmeljarstvo.

Posestvo Hersberg (Meersburg) sem obiskal julija 2024.

Žalski filatelist - glasilo Filatelističnega društva Žalec. Izhaja občasno, vsaj dvakrat letno. Člani FD Žalec prejema glasilo brezplačno. Naklada 70 izvodov. Ureja in oblikuje Veni Ferant. Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje.